

EN GÜZEL ÖĞRETMEN: HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُرَكِّبُهُمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

Kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekle Allah müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur." (Âl-i İmrân: 3/164)

Hz. Peygamber (s.a.v.) de bir hadisinde kendi görevinin mahiyetini şöyle açıklamıştır: "Allah beni bir muallim olarak göndermiş bulunuyor." (İbn Hanbel, III, 328; İbn Mâce, I, 17)

Hz. Peygamber daha Mekke döneminde, kendisine vahyedilen ayetlerin yazılmasına ve bu suretle korunmasına önem vermiştir. Ayetlerin çoğaltılarak dağıtılmasını teşvik etmiştir. Mekke döneminde Dârü'l-Erkam'ı bir eğitim-öğretim merkezi olarak kullanmıştır. Burada, Kur'an âyetleri okunuyor, yazılıyor, dinî bilgiler öğreniliyor ve bu bilgilerin pratik uygulaması yapılıyordu. İslâm'ı öğrenmek isteyenler de buraya geliyorlardı. Hz. Peygamber (s.a.v.), hicretten iki yıl önce Mekke'ye gelip Akabe mevkiinde Müslüman olan Medinelilerin eğitimi ile de ilgilenmiş; onların isteği üzerine Kur'an'ı ve İslam'ın prensiplerini öğretmek için Medine'ye öğretmen olarak Mus'ab bin Umeyr'i göndermiştir.

Hicretten sonra Medine'de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ilk faaliyetlerinden birisi, bir ibadet mahalli olmasının yanında, aynı zamanda eğitim-öğretim merkezi olan, Mescid-i Nebvî'yi inşa etmek olmuştur. Mescidin bitişiğinde "Suffe" denilen mekanda kalan bazı sahâbîler, Kur'an ve yazı öğrenmekle meşgul oluyorlardı. İslam'ın temel esaslarını öğrenmek üzere Medine'ye çeşitli bölgelerden gelenlerin bir kısmı da burada kalıyordu. Suffe'deki öğrenci sayısının kimi zaman dört yüze ulaştığı oluyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.) burada bizzat ders verdiği gibi, Kur'an ve yazı öğretmek üzere muallimler de tayin ediyordu. Ubâde b. Sâmit adlı sahâbî, burada yazı ve Kur'an öğretenlerden biridir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) ilim öğrenmede kadın-erkek ayrımı gözetmemiş, erkeklerin yanı sıra kadınların eğitimiyle de ilgilenmiştir. Onlara özel bir gün ayırarak konuşma yapmıştır. Onun zamanında kadın öğretmenler de vardı. Nitekim Şifâ (Ümmü Süleyman b. Hayseme), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarından Hz. Hafsa (r.a.)'ya yazı öğretmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımları kızların eğitim ve öğretimi ile ilgilenirdi. Onlar, evlerine gelen genç kızlara bildiklerini anlatırlardı. Bu kızlar da öğrendikleri bilgileri başkalarına aktarırlardı. Hz. Aişe ve Ümmü Seleme (r.anhuma) başta olmak üzere Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hanımlarının ve daha başka kadınların eğitim ve öğretime büyük katkıları olmuştur

Hz. Peygamber (s.a.v.) eğitimde kolaylaştırıcı metotlar takip etmeyi, sabrı ve tahammülü teşvik ve tavsiye etmiş; öfkeye ve şiddete yer verilmemesini istemiştir. "Öğretin, kolaylaştırın, zorlaştırmayın, öfkelendiğiniz zaman susun!" demiş ve "Öfkelendiğiniz zaman susun!" sözünü üç defa tekrar etmiştir. (İbn Hanbel, I, 239, 283, 365)

Bir eğitici olarak onun hakkında sahâbede oluşan imaj son derece olumludur. Muaviye b. Hakem es-Sülemi adlı sahâbî, bu hususta şunları söylemiştir: "Ben Rasûlüllahtan daha güzel eğitim veren bir öğretmen görmedim. Beni ne azarladı, ne dövdü ve ne de hakaret etti." (İbn Hanbel, V, 447-448; Müslim, I, 381; Dârimî, s. 353-354)

Şüphesiz Hz. Peygamber (s.a.v.) eğitim ve öğretimi, kendi döneminin fizikî şartları, ihtiyaçları ve metotları çerçevesinde gerçekleştirmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in eğitim-öğretim konusunda her zaman geçerliliğini koruyabilecek evrensel nitelikteki uygulamaları bizim için önemlidir. Bu hususları da şu şekilde sıralayabiliriz:

- Okuma ve yazmaya önem vermesi;
- Eğitimde şiddete yer vermemesi;
- Şayet öğrettiği konular pratiğe yönelik ise, söylediğini önce kendisinin uygulaması veya uygulamalı bir şekilde öğretmesi;
- Bir konuyu iyice hazmetmeden diğerine geçmemesi (on âyeti iyice hazmettirmeden diğer on ayete geçmediği rivayet edilmektedir); (İbn Hanbel, V, 410)
- Öğrencileri bıktırmaması, usandırmaması;
- Öğrettiği kimselerin yaşını, kapasitesini, bilgi ve kültür seviyelerini dikkate alması;
- Ortaya soru atarak dikkatleri toplaması ve daha sonra da cevaplaması;
- Topluma arz ettiği bir hükmü daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli gördüğü durumlarda sebep ve gerekçesiyle birlikte anlatması;
- Konuyu örneklerle ve benzetmelerle, gerekirse jest ve mimiklerini de kullanarak ve hatta şekil çizerek sunması;
- Sorduğu soruya doğru cevap alınca teşvik ve taltif için, takdirlerini açıkça belirtmesi;
- Lüzumu halinde tekrardan kaçınmaması;
- Gerekli durumlarda yazdırarak öğretmesi. (Ebû Gudde, Hz. Muhammed ve Öğretim Metodları)

En güzel örnek, en güzel öğretmen olan Efendimiz (s.a.v.) eğitimcilerin, niyetleri gibi dış görünüşlerine de önem vermelerini tavsiye ediyor. Kişisel farklılıkları göz önünde bulunduruyor, herkese anlayacağı şekilde ve seviyesine göre hitap ediyor. Açık ve net bir şekilde tane tane konuşuyor, gerekli gördüğünde sözlerini tekrar ediyor. Beden dilini de en mükemmel bir şekilde kullanıyor, doğruluktan ayrılmayan şakalarıyla çevresindekileri rahatlatıyor. Hayata olumlu bakıyor, olumlu bakılmasını istiyordu.